

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Exemplum quo nonnulli explicare solent modum operandi Dei per
generalem concursum, excluditur, verúsque modus apponitur. disput. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

habet auersionem à recta ratione, & lege aeterna. A Si verò des secundum: ergo concursus Dei generalis tunc impensus non est causa efficax volitionis potius, quàm nolitionis fornicandi, sed à solo concursu liberi arbitrij provenit, quòd potius volitio, quàm nolitio, & quòd potius volitio huius turpis obiecti, quàm alterius honesti eliciatur.

Postremo, concursus Dei particularis ad opera supernaturalia liberi arbitrij, hoc est, gratia liberum arbitrium praeueniens, non est causa efficax eiusmodi operum: quin potius in potestate liberi arbitrij, eadem gratia adiuti, est consentire, aut non consentire, aut etiam dissentire Deo ita inuitanti & excitanti, id quod de fide est, vt ex Concil. Trid. session. 6. can. 4. sapè in Concordia ostendimus: ergo neq; concursus generalis Dei est causa efficax operum liberi arbitrij, sed à libero arbitrio pendet, tum vt sint, tum etiam vt, non obstante influxu actuali Dei, sint potius huius speciei, quàm illius, atque huius obiecti potius, quàm alterius. Reicienda est ergo horum doctorum sententia, quæ ita libertatem arbitrij nostri, tenui meo iudicio, tollit, vt non periculosam in fide solùm, sed etiam errorem non vererem eam appellare, nisi consultius ducem definitionem Ecclesiae hac de re prius expectare.

DISPUTATIO X.

Exemplum, quo nonnulli explicare solent modum operandi Dei per generalem concursum, excluditur, verusque modus apponitur.

EX dictis circa generalem Dei concursum cum causis secundis in genere, illud etiam facile intelligitur, non esse aptum exemplum ad explicandum modum, quo Deus per concursum generalem cum libero arbitrio concurrat, illud quo quidam vtuntur. Dicunt enim, liberum arbitrium prius natura per concursum generalem à Deo motum, & applicatum ad suas operationes exercendas, quasi ab ipso Deo deduci, non excluso tamen ipsius arbitrij influxu: non secus ac praeceptor apprehensam manum discipuli, simul etiam cooperantis, mouet ac deducit in depingendis characteribus. Vnde dicunt, quemadmodum si discipulus magistri motu omnino sequatur, efformantur optimi characteres: si verò resistat, atque in aliam partem suo influxu nitatur, iam ex illa praeceptoris deductione, atque influxu depingentur vitiosa: vitium tamen, non à magistro, sed à discipulo orietur, etiam si magister ad descriptionem illam characterum, non quidem quæ vitiosa est, sed quæ descriptio est characterum, cooperatus sit: ita pariter si vnusquisque nostrum, libero suo arbitrio sequatur motum, atque ductum Dei generalem, actus liberi arbitrij erunt quales oportet: si verò per liberum suum influxum abutatur concursu generali Dei, aliquid volendo, aut nolendo contra rectam rationem, ac legem Dei, operationes quædam erunt vitiosæ, cum tamen ad eas Deus concursu suo generali fuerit cooperatus: at vitium earum, non ex influxu & concursu generali Dei, sed ex influxu particulari liberi arbitrij orietur, quod illo modo concursu Dei generali abuti voluit. Atque hac ratione explicant, quare cum Deus, etiam ad operationes nostras vitiosas influat concursu suo generali, sine quo nulla ratione esse possent, nihilominus non sit causa peccati, sed homo per suum liberum arbitrium.

*Insigna-
210.*

Cum ex dictis pateat, liberum arbitrium non agere,

quin prius à Deo moueatur, ne que concursus Dei generalem esse influxum in liberum arbitrium, quæ agens est, vt videlicet praearetur ac potens fiat ad operandum, sed cum libero arbitrio ea ex parte, quæ agens est, in idem ea ratione, quæ patiens est, atque in seipsum praeprimam operationem suscipit, manifestum etiam est, exemplum illud non esse aptum. Nam si illo modo prius moueretur arbitrium, ac deduceretur per concursum Dei generalem, sanè aliqua ex parte eam motionem & ductum in nobis esse experiremur: quæ admodum illustrationes & auxilia gratiæ praeuenientis, aliqua ex parte solent interdum experiri, qui ad fidem & penitentiam interiorius vocantur, & tandem ad generosam illustratorem contritionem perducuntur, & multò magis aliqui iusti, qui in virtutibus multum profecerunt, & peculiari Dei familiaritate perfruuntur, experiri solent huiusmodi motus gratiæ praeuenientis ad praeclara opera, vt in Concordia disputatione 42. ad hunc articulum explicatur: vnde *testimonium illis reddit Spiritus, quòd sum filij Dei*: cum tamen nullus experietur motum concursus Dei generalis, qui æqualis est, & necessarius ad omnes omnino actiones, etiam merè naturales, quamuis vitiosa sint.

Deinde interrogare libet eos, qui hoc vtuntur exemplo, an quando voluntas eligit fornicationem, aut aliud flagitium: influxus proprius liberi arbitrij, per quem abutitur concursu Dei vniuersali, & contra, aut præter ductum Dei, eligit fornicari, sit à ductu, atque motu diuino per concursum generalem, quo prius natura, vt dicunt, Deus mouit liberum arbitrium ad operandum, ita vt concursus Dei moueat arbitrium ad talem singularem influxum: vel non. Primum dare non possunt. Tum quia, vt in eorum similitudine persistamus, quemadmodum deflexio discipuli in aliam partem ab ea, ad quæ à magistro mouebatur, non est à magistro, sed à proprio ductu discipuli: ita influxus proprius liberi arbitrij, per quem abutitur concursu generali Dei, aliquid contra aut præter diuinum ductum eligendo, tribui nequit concursu generali Dei, quasi ad illum moueat, & ab eo sit. Tum etiam, quoniam si Deus suo concursu generali moueret arbitrium ad influxum illum singularem, moueret ad eligendam fornicationem, quæ fornicatio est, atque adeò ad peccatum, vt proximè fundat deuiationem à recta ratione, & lege diuina, quod tamen blasphemiam continere videtur. Adde quòd, cum influxus ille liberi arbitrij esset tunc iuxta motum, & influxum Dei per concursum generalem, peccator non diceretur abuti concursu generali Dei, sed potius cum illo consentire. Si verò dent secundum, nempe influxum illum liberi arbitrij non esse à ductu, & motu Dei per concursum generalem, quasi ad talem singularem influxum prius natura moueat Deus liberum arbitrium, vtique, cum influxus ille sit quid reale, ab eoque electio liberi arbitrij habeat, quòd sit electio fornicationis, concedent aliquid reale esse à libero arbitrio, ad quod concursus Dei generalis non concurrat illo suo modo.

Possumus etiam aduersus idem exemplum ita argumentari. Si prius natura, quàm liberum arbitrium operetur, mouetur à Deo, & applicatur ad operandum, & quasi ducitur in suis operationibus; vel ergo semper mouetur & applicatur ad illud idem, quod posterius natura operatur liberum arbitrium: vel aliquando mouetur & applicatur ad vnũ, & liberum arbitrium, contra diuinam applicationem, se applicat ad aliud longè diuersum: vel mouetur semper

Rom. 8.

semper & applicatur à Deo solum motione indifferente ad hoc vel ad illud: liberum verò arbitrium per seipsum se applicat ad operandum potius hoc, quam illud. Primum dici non potest. Tum quia tolleretur libertas arbitrij, Tum etiam quia concedendum esset, quoties homines eligunt fornicationem aut aliud peccatum, à Deo prius natura moueri & applicari, ac inclinari liberum eorum arbitrium, vt talia crimina eligat in particulari, quod manifestum continet errorem. Secundum etiam dici non potest. Tum quia quando liberum arbitrium eligit fornicationem, non sentit se moueri & applicari à Deo ad volendam castitatem, aut ad fugiendam fornicationem: maximè cum homines vitio luxuria dediti, quando fornicationem volunt, neque de castitate, neque de nolenda fornicatione cogitent. Tum etià, quia applicatio illa ad aliud, cum tamen sit quid reale, iam non esset à Deo per concursum generalem, qui ad aliud longè diuersum mouebat, sed à solo libero arbitrio, neque in ea operatione duceretur liberum arbitrium à Deo per concursum generalem, ipsi verò ad omnem omnino operationem affirmant liberum arbitrium moueri prius natura à Deo, ac duci per concursum generalem. Tertium etiam dicere non possunt, maximè illi, qui Deum affirmant causam esse efficacem per concursum generalem cuiusque effectus, neque etiam ij, qui dicent non esse causam efficacem: quoniam illa applicatio ad hoc potius particulare, quam ad aliud, quæ à solo esset libero arbitrio, esset quid reale, & non ex motu & applicatione Dei per concursum generalem, atque ad eò aliquid, secundum aliquid reale sui, non esset à Deo per concursum vniuersalem, eo modo, quo affirmant Deum causam esse effectuum omnium causarum secundarum per concursum vniuersalem.

Clonfo vni
seruio mo
prio Deo
conuenit ad
effectum, quæ
causa secun
daria è cõ
uenit: scilicet
in auxilio
prima præ
ueniens.

Dicendum ergo est, non prius Deum concurrere concursu vniuersali ad effectus causarum secundarum, quam causas secundas, aut è contrario, neque prius existere vnum influxum, quam alium: sed vtrumque esse immediatum in actionem & effectum producendum, atque à se inuicem dependere, vt existant. In quo etiam est latissimum discrimen, & maximè notandum, inter concursum Dei vniuersalem cum causis secundis ad agendum naturaliter, & auxilium particulare, gratiamve præuenientem, ad actus supernaturales, quibus ad gratiam disponimur. Etenim, vt in concordia ostensum est, omnino est dicendum, concursum Dei particularem, gratiamve præuenientem, semper, vel tempore, vel natura antecedere influxum liberi arbitrij ad actiones suas supernaturales, quibus ad gratiam gratum facientem disponitur, tamquam causa principiumque efficiens in liberum arbitrium immisissum, quo mediante Deus vltimè vnà cum libero influxu eiusdem arbitrij in huiusmodi operationes supernaturales influit. At verò cum Deus per concursum vniuersalem & causa secunda immediatè influant in effectum causa secunda, tamquam duæ partes vnus integræ causæ, quarum neutra, illis præcisè influxibus singularibus, influit in alteram, sed vtraque immediatè in effectum: sit, vt neutra, illis præcisè influxibus singularibus, prius alia concurrat.

Deum compa
ratione effi
cacia cau
sæ secundæ
dicitur: scilicet
causa prima
inuenit.

Deus ergo, comparatione cuiusque effectus causæ secundæ, dicitur causa prima. Tum quia causa ipsa secunda habet totum suum esse, & vim operandi à Deo, atque ab actuali immediato influxu Dei pendent ea omnia, quæ in ea sunt. Tum etiam, quia cõcurfus Dei generalis, quo cum causis secundis ad agendum concurrat, maximè vniuersalis est, secun-

A dùm rationem causæ efficientis ad vniuersos effectus sese extendens: qua ratione, si in commune spectetur, poterit dici prior natura quocumque influxu causæ particularis, quatenus ab eo ad cõcursum cuiusque causæ secundæ non conuertitur existentie cõsequencia, quippe rectè sic liceat colligere, datur influxus huius causæ secundæ: ergo datur etiam concursus generalis causæ primæ: non verò è contrario bene colliges: datur concursus generalis Dei ergo datur etiam concursus huius causæ secundæ. Dixi, si in commune spectetur: quoniam si concursus Dei generalis sumatur in singulari, quo præcisè cum hac causa secunda hic & nunc ad singularem aliquem effectum concurrat, concursus generalis Dei, neque illo modo est prior concursu huius causæ secundæ ad eundem effectum, sed à se mutuo pendent quoad existentiam, vt explicatum est.

DISPUTATIO XI.

Utrum si Deus ex necessitate naturæ eo præcisè modo cum libero arbitrio, & aliis causis secundis ad opera naturalia influeret, quo re ipsa nunc liberè influit, tolleretur contingentia rerum.

Scotus in 1. d. 2. q. 2. & d. 8. q. 5. & d. 39. & in 2. d. 1. q. 3. ait: *Si Deus ageret necessitate naturæ, nullum fore effectum contingentem, sed omnia euentura necessariò.* Vnde in 2. sententiar. q. 3. citata affirmat Philosophos asserentes Deum agere ex necessitate naturæ, & nihilominus esse effectus aliquos cõtingentes, latenter asseruisse contradictoria. Quo loco animaduertendum est, non id solum voluisse Scotum, quòd si Deus ponatur omnipotens, hoc est, potens facere singula, quæ contradictionem non implicant, vt fides Catholica docet, & simul ponatur agere ex necessitate naturæ, sequentur cõtradictoria: id enim verissimum est, quia darentur infinita actu, exhaustiretur diuina potentia, fierent pugnantia inter sese: cum ad singula, vt seorsum fiant, habeat potentiam: si verò ageret ex necessitate naturæ, efficeret omnia ea simul, &c. sed etiam voluisse, quòd si vniuersum hoc esset tale, quale modò est, eodèmodòque influxu, quo Deus re ipsa in eum liberè modò influit, influeret ex necessitate naturæ, tolleretur omnino contingentia rerum: eaque de causâ affirmat, Philosophos latenter asseruisse contradictoria, cum & Deum agere ex necessitate naturæ, & contingentiam multorum effectuum asseruerint. Porro hanc fuisse sententiam Scoti, tum ex verbis ipsius, tum ex rationibus, quibus eam confirmat, est manifestum: in eoque sensu reuertit eam Caietanus hoc loco, & infra q. 19. artic. 8. & alij discipuli D. Thomæ, & in eodè sensu eam defendunt Antonius Cordubensis lib. 1. quaestionum Theologicarum q. 55. dubio 4. Lychetus, & alij discipuli Scoti.

Probat Scotus suam sententiam primò, quoniam causa mouens, vt ab alia mota, si necessariò mouetur, necessariò mouet: sed omnis causa secunda, etià humana voluntas, mouet, ac operatur, vt mota à prima: quippe quæ nihil nisi virtute primæ producat: ergo si necessariò mouetur à prima, necessariò mouet ac producit suum effectum: si ergo ponamus causam primam, non liberè, sed necessitate naturæ concurrere cum causis secundis, planè nullus effectus erit cõtingens, sed omnes euenient necessariò.

Secundò, quoniam causa prima prius natura respicit effectum, quam causa secunda: ergo si causa prima agit necessariò, & non liberè, omnis effectus

Scoti opinio
collens rerum
cõtingentiã.
si Deus ex ne
cessitate na
tura ageret.

Eam probat
primò.

Secundò.